

University of Groningen

Criminaliteit en etniciteit. Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984

Blokland, A.A.J.; Nieuwbeerta, P.; Bernasco, W.

Published in:
 Tijdschrift voor Criminologie

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Blokland, A. A. J., Nieuwbeerta, P., & Bernasco, W. (2010). Criminaliteit en etniciteit. Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52(2), 122-152.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Criminaliteit en etniciteit

Criminele carrières van autochtone en allochtone jongeren uit het geboortecohort 1984

Arjan Blokland, Kim Grimbergen, Wim Bernasco & Paul Nieuwbeerta

Dit artikel beschrijft de geregistreeerde criminaliteit onder jongens en meisjes uit verschillende herkomstgroepen in de leeftijdsperiode van twaalf tot 22 jaar. We maken hierbij gebruik van officieel geregistreeerde gegevens met betrekking tot de politiecontacten (HKS) van het totale cohort in 1984 in Nederland geboren personen. Indeling in herkomstgroepen gebeurde op basis van het geboorteland van (een van) de ouders. Onze belangrijkste onderzoeksvragen hierbij zijn: (1) welk deel van het geboortecohort 1984 heeft tot het tweeëntwintigste jaar een politiecontact? (2) wat zijn de kenmerken van de criminele carrières van deze jongeren? (3) wat is de aard en diversiteit van de delicten waarvoor deze jongeren worden geregistreerd? en (4) op welke kenmerken verschillen veelplegers en recidivisten van incidentele daders? Bij het beantwoorden van deze onderzoeksvragen wordt telkens onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen en tussen jongeren uit verschillende herkomstgroepen. Onze resultaten laten zien dat 23 procent van de mannen en 5 procent van de vrouwen geboren in 1984 tot en met het tweeëntwintigste jaar minstens eenmaal in het HKS wordt geregistreerd. Jongeren van niet-Nederlandse herkomst zijn oververtegenwoordigd in de politiecijfers. Van alle niet-Nederlandse herkomstgroepen zijn mannen van Marokkaanse origine het sterkst oververtegenwoordigd: 54 procent van hen komt tussen de twaalf en 22 jaar minimaal één keer in aanraking met politie, waarvan een derde vijf keer of meer. Ook veel Marokkaanse meisjes komen meerdere keren in aanraking met de politie.

Onderzoek naar de relatie tussen criminaliteit en etniciteit is bepaald niet nieuw in Nederland. Al sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw verschijnen in Nederland met enige regelmaat onderzoeksrapporten en wetenschappelijke artikelen over de relatie tussen criminaliteit en etniciteit (Brion, 2003; Maas-de Waal, 1991). In 1991 wijdde dit tijdschrift er al eens een themanummer aan. Tegelijkertijd is de aandacht voor criminaliteit en etniciteit geen gemeengoed binnen de Europese criminologie; Brion (2003) spreekt van een 'Nederlandse eigenaardigheid', en ook Bovenkerk (2009) benadrukt de uitzonderlijke positie van Nederland op dit punt. In Nederland zorgden in dergelijk onderzoek gevonden cijfers al meer dan eens voor beroering. Zo ontstond in 1988 grote commotie naar aanleiding van een uitgelekt onderzoeksrapport van de gemeente Amsterdam, waarin werd gewezen op de grote rol van Marokkaanse jongens in de straatcriminaliteit in het centrum van Amsterdam (Werdmölder, 1989). Meer dan twintig jaar later doen cijfers uit een onderzoeksrapport van de gemeente Rotterdam, aangehaald in de rede van scheidend Utrechts hoogleraar criminologie Bovenkerk (2009),

opnieuw stof opwaaien: meer dan de helft van de in 2007 in Rotterdam wonende Marokkaanse mannen tussen de 18 en 24 blijkt sinds het jaar 2000 minimaal één keer in aanraking te zijn gekomen met de politie (De Boom e.a., 2008). Bovendien zou, volgens Bovenkerk, de recidive onder deze groep rond de 90 procent liggen. In een reactie laat de Rotterdamse burgemeester Aboutaleb *de Volkskrant* weten de cijfers die Bovenkerk noemt niet te kunnen plaatsen (Wanders, 2009).

Baseerde men zich in eerder onderzoek om de etniciteit van de dader te achterhalen nog op getuigenverklaringen van slachtoffers (Loef & Holla, 1989), 'het antwoord van respondenten op de vraag naar hun etnische achtergrond' (Junger, 1989; Wittebrood, 2003), of op registratie- of dossiergegevens van kleine steekproeven (Leuw, 1997), later wordt vooral gebruik gemaakt van gegevens over geboorteland en nationaliteit, zoals die staan vermeld in het Herkenningssysteem (HKS) van de politie. Hoewel hiermee gegevens over grote groepen verdachten beschikbaar komen, heeft het gebruik van het HKS dan nog als groot nadeel dat betrouwbare gegevens over de in omvang toenemende groep 'tweede generatie'-allochtonen – jongeren met een of twee buitenlandse ouders die zelf in Nederland zijn geboren en veelal ook de Nederlandse nationaliteit hebben – ontbreken (Kromhout & Van San, 2003; Van Tilburg & Grapendaal, 2000). Sinds 2002 is het echter mogelijk geworden gegevens uit het HKS te koppelen aan gegevens uit de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA). Vanaf dat moment is van alle in het HKS geregistreerde verdachten het geboorteland van beide ouders te achterhalen, zodat ook de criminaliteit onder 'tweede generatie'-allochtonen in kaart kan worden gebracht.

Eerder onderzoek dat gebruik maakte van deze gekoppelde gegevens, laat zien dat, wanneer rekening gehouden wordt met omvang, geslachts- en leeftijdsopbouw van de verschillende herkomstgroepen, allochtone groepen in de meeste gevallen zijn oververtegenwoordigd in de geregistreerde criminaliteit (Blom e.a., 2005; Jennissen & Blom, 2007; Van Wijk & Blokland, 2008).¹ Jaarlijks is het aandeel allochtonen in de verdachtenpopulatie twee keer zo groot als hun aandeel in de bevolking (Blom e.a., 2005). Vooral Antillianen, Marokkanen en Surinamers vallen in negatieve zin op. Verdachtenpercentages van de eerste generatie Surinamers en Antillianen liggen hoger dan die van de tweede generatie, maar bij Turken en Marokkanen wordt juist het tegenovergestelde gevonden. Verdachtenpercentages onder personen met twee in het buitenland geboren ouders zijn doorgaans hoger dan die onder personen van wie slechts één ouder in het buitenland is geboren. Hoewel de verdachtenpercentages zowel voor allochtone mannen als voor allochtone vrouwen hoger zijn dan die voor autochtone mannen en vrouwen, springt vooral het hoge percentage Antilliaanse meisjes in de leeftijdscategorie twaalf tot 24 jaar dat in aanraking komt met de politie, in het oog (Blom e.a., 2005). Van ongeveer een derde van de jaarlijks in het HKS geregistreerde delicten

1 Sommige onderzoeken vinden dat (wanneer onderscheid wordt gemaakt tussen eerste en tweede generatie en/of minderjarigen en meerderjarigen) bepaalde herkomstgroepen juist zijn ondervertegenwoordigd. Het betreft hier personen van West-Europese, Indonesische en Aziatische afkomst (Blom e.a., 2005). Andere onderzoeken (o.a. Van Wijk & Blokland, 2008) vinden voor alle groepen een oververtegenwoordiging, maar ook in die onderzoeken is de oververtegenwoordiging voor West-Europese en Aziatische herkomstgroepen het kleinst.

is de vermeende dader een niet-westerse allochtoon (Jennissen & Blom, 2007). Er bestaan echter grote verschillen per delicttype: voor vermogensdelicten met geweld bijvoorbeeld komt 61 procent op het conto van allochtone verdachten. Ook tussen groepen allochtonen bestaan duidelijke verschillen. Antillianen blijken jaarlijks vooral oververtegenwoordigd in drugs- en wapendelicten en diefstallen met geweld, Marokkanen in diefstal (met en zonder geweld), bedreiging, vernieling en openbare-ordedelicten. Surinamers en Turken worden relatief vaak geregistreerd voor wapen- en verkeersfeiten (Jennissen & Blom, 2007; Driessen e.a., 2002). Ook bij relatief zeldzame delicten, zoals zedendelicten, blijkt een oververtegenwoordiging van allochtonen. Vooral Antillianen (verkrachting), Surinamers (overige zedendelicten, waaronder ontucht) en Marokkanen (aanranding) vallen in dit verband op (Van Wijk & Blokland, 2008; Jennissen, 2009).

Een belangrijk manco van het huidige Nederlandse onderzoek naar criminaliteit en etniciteit is echter dat het voor het overgrote deel cross-sectionele studies betreft: meestal gebaseerd op alle verdachten die in een bepaald jaar in het HKS werden geregistreerd. Dit beperkt de mogelijkheid uitspraken te doen over eventuele verschillen tussen etnische groepen in de ontwikkeling van criminaliteit over de leeftijd. Jennissen en Blom (2007) vinden bijvoorbeeld dat in 2003 in vergelijking met andere leeftijdsgroepen relatief veel Marokkaanse jongeren tussen de 15 en 20 in het HKS worden geregistreerd, terwijl Van Wijk en Blokland (2008) in hun onderzoek naar zedencriminaliteit vooral een oververtegenwoordiging vinden van oudere (35+) Antillianen. Hieruit kan echter niet worden geconcludeerd dat de individuele criminele carrières van Marokkaanse jongeren of Antilliaanse volwassenen ook sterker pieken in die leeftijdperioden. Andersom geldt dat voor groepen waarvoor geen vormverschillen in de cross-sectionele leeftijdscriminaliteitscurve worden gevonden, dit nog niet betekent dat personen uit de vergeleken groepen noodzakelijkerwijs ook dezelfde criminele ontwikkeling doormaken.

In een recent verschenen WODC-rapport gaat Jennissen (2009) dieper in op de afwijkende leeftijd/criminaliteitspatronen van Marokkanen en Antillianen. Ook hij baseert zich hierbij voornamelijk op cross-sectionele gegevens (HKS 2005), maar hij maakt ook gebruik van longitudinale data. Ook dit rapport laat een oververtegenwoordiging zien van allochtonen. De op cross-sectionele gegevens gebaseerde leeftijdscriminaliteitscurve heeft voor Marokkanen een uitzonderlijk hoge piek, terwijl bij Antillianen vooral 25-plussers relatief vaker in aanraking komen met politie. Ook wanneer wordt gecontroleerd voor belangrijke risicofactoren, zoals afkomstig zijn uit een gebroken gezin, een lage sociaaleconomische status van de ouders, of woonachtig zijn in een sterk stedelijke omgeving, blijft sprake van oververtegenwoordiging. De longitudinale analyses in het rapport laten overigens zien dat deze cross-sectionele gegevens, vooral waar het Antillianen betreft, zich niet zonder meer laten interpreteren als de ontwikkeling van de kans om geregistreerd te worden gedurende de individuele levensloop. In dit rapport ligt de focus echter, ook in de beperkte longitudinale analyses, op de gemiddelde leeftijdscriminaliteitscurve. Omdat we weten dat er grote verschillen bestaan in de manier waarop individuele criminele carrières zich met de leeftijd ontwikkelen, heeft deze gemiddelde curve een beperkte informatiewaarde. Vragen die met cross-sectionele en gemiddelde curves niet te beantwoorden zijn, zijn bijvoor-

beeld: hoeveel personen zijn op enig moment in hun leven (tot een bepaalde leeftijd) voor een misdrijf met de politie in aanraking gekomen?; verschilt dit tussen mannen en vrouwen en tussen (en binnen) de verschillende herkomstgroepen?; zijn er verschillen in de hoeveelheid en soort delicten die personen plegen? en: wat is de kans op herhaald crimineel gedrag en in welke mate verschilt deze kans tussen de verschillende herkomstgroepen?

In dit artikel geven we een *update* van de empirische gegevens met betrekking tot geregistreeerde criminaliteit onder verschillende herkomstgroepen en onderzoeken we de relatie tussen etniciteit en de ontwikkeling van crimineel gedrag in de leeftijdsperiode van twaalf tot 22 jaar. We maken hierbij gebruik van longitudinale, officieel geregistreeerde gegevens met betrekking tot de politiecontacten van alle jongeren die in 1984 in Nederland werden geboren. Onze belangrijkste onderzoeksvragen hierbij zijn:

1. Welk deel van het geboortecohort 1984 heeft tot het tweeëntwintigste jaar een politiecontact, en in welke mate zijn de verschillende etnische groepen in dit aandeel vertegenwoordigd?
2. Wat zijn de kenmerken van de criminele carrières (o.a. startleeftijd, delicts-frequentie, duur) van jongeren die met de politie in aanraking komen, en in welke mate verschillen deze kenmerken tussen de verschillende etnische groepen?
3. Wat is de aard en diversiteit van de delicten waarvoor personen uit het geboortecohort 1984 worden geregistreerd en in welke mate verschilt dit tussen de verschillende etnische groepen?
4. Op welke kenmerken verschillen veelplegers en recidivisten van incidentele daders en in hoeverre verschillen de kenmerken van deze dadertypen voor de verschillende etnische groepen?

Om uitspraken te kunnen doen over de mogelijke relatie tussen etniciteit en de leeftijdsontwikkeling van crimineel gedrag zijn longitudinale gegevens onontbeerlijk. Het vergaren van kennis omtrent variaties in de start, verloop en duur van de criminele carrières tussen verschillende etnische groepen is van belang omdat deze variaties kunnen duiden op verschillen in de oorzaken van crimineel gedrag tussen de onderscheiden groepen en omdat hiermee de algemene geldigheid van ontwikkelingscriminologische theorieën kan worden getoetst. Bovendien kan kennis omtrent de criminele ontwikkelingspatronen binnen de diverse groepen worden ingezet bij het initiëren en evalueren van justitiële interventies gericht op specifieke groepen.

In onze bijdrage zal de aandacht speciaal uitgaan naar de twee-padentheorie van Moffitt (1993). Slechts weinig criminologische theorieën besteden expliciet aandacht aan verschillen in criminaliteit tussen verschillende herkomstgroepen en het meeste empirisch ontwikkelingscriminologisch onderzoek is gebaseerd op 'witte' steekproeven (Hawkins e.a., 1998). Moffitts theorie is een van de weinige ontwikkelingscriminologische theorieën die voldoende aanknopingspunten biedt voor het formuleren van concrete voorspellingen aangaande het criminaliteitsverloop onder jongens en meisjes binnen de verschillende herkomstgroepen (Piquero

e.a., 2005). Hoewel onze data geen echte 'test' van Moffitts theorie toestaan, kan wel worden nagegaan of patronen in delictgedrag die door de twee-paden theorie worden voorspeld, in onze data aanwezig zijn.

Moffitts twee-padenmodel

Een belangrijk verklaringsmodel voor het ontstaan en de ontwikkeling van delinquent gedrag onder jongeren is het twee-padenmodel van Moffitt (1993). Kort samengevat worden binnen dit model twee ideaaltypische ontwikkelingspaden onderscheiden, die elk hun eigen risicofactoren kennen. Het eerste ontwikkelingspad is dat wat uitmondt in een patroon van chronisch en persistent delinquent gedrag. Jongeren op dit pad worden vanaf hun geboorte gekenmerkt door een 'moeilijk' temperament, wat, in combinatie met een tekortschietende gezinsituatie, al op jonge leeftijd leidt tot probleemgedrag. Met de leeftijd ontwikkelt dit probleemgedrag zich, versterkt door de negatieve reacties uit de omgeving, tot een langdurig patroon van veelvuldig antisociaal en vaak ook agressief gedrag. Het tweede ontwikkelingspad kenmerkt zich door een kortstondige periode van delinquent gedrag tijdens de adolescentie. Jongeren op dit pad zijn geen 'moeilijke' kinderen en worden in hun vroege ontwikkeling daarom ook niet geremd door de negatieve gevolgen van eerder probleemgedrag. Het delinquente gedrag dat deze jongeren tijdens de adolescentie beginnen te vertonen, is dan ook niet het gevolg van hun persoonlijke constitutie of falende opvoeding, maar komt volgens Moffitt primair voort uit een tijdelijk gevoel van onvrede en de door deze jongeren ervaren *mismatch* tussen de door henzelf gekoesterde wens naar autonomie en volwassenheid en de door de maatschappij voor jongeren in die leeftijdsfase geboden mogelijkheden deze wens gestalte te geven. In deze leeftijdsperiode vormen jongeren op het persistente ontwikkelingspad belangrijke rolmodellen omdat hun antisociale gedrag hun, althans in de ogen van veel tot op dat moment niet-antisociale jongeren, de schijn van autonomie geeft. Wanneer met het stijgen van de leeftijd voor jongeren op het tijdelijke of adolescentiegelimiteerde ontwikkelingspad de mogelijkheden om volwassen rollen te vervullen toenemen, neemt hun (neiging tot) delinquent gedrag navenant af.

Gender

Volgens Moffitt (1994) komt persistent crimineel gedrag vaker voor onder jongens en mannen dan onder meisjes en vrouwen omdat bij meisjes de kans op neurologische beschadiging, ontwikkelingsachterstand en een 'moeilijk' temperament kleiner is dan bij jongens. Hierdoor ontbreekt het bij meisjes vaker dan bij jongens aan de combinatie van risicofactoren die de aanzet vormt voor de ontwikkeling van een patroon van persistent antisociaal gedrag.

De kans op adolescentiegelimiteerd antisociaal gedrag daarentegen, is in beginsel voor meisjes en jongens gelijk, maar wordt volgens het twee-padenmodel wel sterk beïnvloed door de toegang die jongeren hebben tot antisociale leeftijdsgenoten die kunnen dienen als rolmodel en de mate waarin de gevolgen van delinquent gedrag als belonend worden ervaren. Antisociale rolmodellen zijn vaak

(persistent antisociale) jongens en voor zover peernetwerken in de vroege adolescentie seksehomoogeen zijn, is de kans dat meisjes delinquent gedrag 'leren' van persistent antisociale *peers* kleiner dan die van jongens. Daar komt bij dat het eigen victimisatierisico voor meisjes wanneer ze omgang zoeken met agressieve, antisociale mannelijke leeftijdsgenoten, groter is dan voor jongens. Bovendien draagt seksespecifieke socialisatie binnen het gezin, waarbinnen regelovertrekend en risicovol gedrag van meisjes doorgaans sterker wordt gesanctioneerd dan dat van jongens (Korf e.a., 2001), ertoe bij dat antisociaal gedrag voor meisjes minder belonend is, hetgeen de kans op delictgedrag voor meisjes nog verder verlaagt.

Etniciteit

Binnen het verklaringsskader van haar twee-padenmodel stelt Moffitt (1994) dat de oververtegenwoordiging van zwarte Amerikanen in de criminaliteit begrepen kan worden door een relatief hogere prevalentie van zowel levenslooppersistente als adolescentiegelimiteerde daders onder contemporaine Afro-Amerikanen. De ontwikkeling van persistent crimineel gedrag onder Afro-Amerikanen zou worden versterkt door geïnstitutionaliseerde discriminatie en armoede. De omstandigheden waaronder arme Afro-Amerikaanse baby's en kinderen opgroeien, zijn slechter (o.a. door het ontbreken van goede perinatale zorg, ongezonde voeding en meer blootstelling aan gevaarlijke stoffen) dan die van blanke kinderen, waardoor de kans op neurologische beschadiging voor Afro-Amerikaanse kinderen groter wordt. Bovendien kunnen armoede en stress de familiebanden onder Afro-Amerikanen hebben verzwakt, waardoor vooral 'moeilijke' kinderen de kans lopen een slechte hechtingsrelatie met hun ouders op te bouwen, wat op zijn beurt de kans op agressief gedrag verhoogt. Het opgroeien in een achterstandsbuurt versterkt de negatieve gevolgen van deze risicofactoren nog verder (Piquero e.a., 2005). Tot slot hebben binnen de sterk gesegegreerde Amerikaanse samenleving Afro-Amerikaanse kinderen minder toegang tot kwalitatief hoogwaardig onderwijs en – op latere leeftijd – de arbeidsmarkt, waardoor de risicofactoren die bijdragen aan persistent crimineel gedrag, zich voor Afro-Amerikanen niet alleen eerder in het leven, maar ook in een sneller tempo opeenstapelen (Moffitt, 1994).

Het opgroeien in een achterstandsbuurt waar veel antisociale rolmodellen voorhanden zijn, vergroot ook de kans dat gedurende de adolescentie tot dan toe onproblematische jongeren hun drang naar autonomie beginnen te uiten door middel van delinquent gedrag. Hun slechte uitgangspositie en discriminatie op de arbeidsmarkt dragen er bovendien aan bij dat het voor Afro-Amerikaanse jongeren langer duurt om een volwassen status te bereiken, wat de kans op delinquent gedrag nog verder doet toenemen (Moffitt, 1994). Tot slot hebben Afro-Amerikaanse jongeren in vergelijking met hun blanke leeftijdsgenoten een grotere kans in hun conventionele ontwikkeling gehinderd te worden door de negatieve gevolgen van hun adolescentiegelimiteerde criminele gedrag, bijvoorbeeld omdat dit leidt tot een strafblad.

Verwachtingen ten aanzien van de verschillende herkomstgroepen in Nederland

Hoewel Moffitt (1994) zich in haar voorspellingen op basis van haar twee-padenmodel beperkt tot de Amerikaanse blank/zwart-situatie, kunnen op basis van het

voornoemde ook verwachtingen worden opgesteld voor de pluriformere Nederlandse situatie in het algemeen, en voor het geboortecohort 1984 in het bijzonder.

Ten aanzien van genderverschillen in delinquent gedrag mag in zijn algemeenheid worden verwacht dat jongens vaker delinquent gedrag vertonen (en hiervoor met de politie in aanraking komen) dan meisjes. Voor chronisch of persistent delinquent gedrag zullen de man/vrouw-verschillen groter zijn dan waar het gaat om incidenteel of 'tijdelijk' delictgedrag. Dit geldt ook voor genderverschillen in gewelddadig versus genderverschillen in niet-gewelddadig gedrag.

Verder wordt verwacht dat, wederom in het algemeen, vanwege de slechtere sociaaleconomische positie van allochtonen delictgedrag vaker voorkomt onder jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond dan onder jongeren met twee Nederlandse ouders. Voor zover problemen met integratie en discriminatie een extra wissel trekken op de gezinsprocessen in niet-Nederlandse gezinnen, wordt verder verwacht dat (persistent) delinquente jongeren van niet-Nederlandse origine vaker gewelddadig crimineel gedrag vertonen dan persistent criminele jongeren met een Nederlandse achtergrond. Voor zover de sociaaleconomische positie, integratie in en acceptatie door de Nederlandse samenleving van jongeren met twee in het buitenland geboren ouders slechter is dan die van jongeren van wie slechts één ouder in het buitenland is geboren, wordt bovendien verwacht dat crimineel gedrag, en gewelddadig crimineel gedrag in het bijzonder, vaker voorkomt onder de eerste dan onder de laatste groep.

Tot slot wordt een interactie verwacht tussen gender en etniciteit. Een belangrijke factor in de ontwikkeling van delinquent gedrag onder meisjes is de mate waarin zij in contact komen met antisociale (mannelijke) rolmodellen. Van twee van de in dit onderzoek onderscheiden herkomstgroepen, namelijk Turken en Marokkanen, mag worden verwacht dat zij vaker dan de andere groepen een islamitische achtergrond hebben, die zich, voor zover hier relevant, kenmerkt door een verwachtingspatroon ten aanzien van de omgang tussen adolescente meisjes en jongens dat de mate van blootstelling van meisjes aan antisociale jongens verkleint (zie bijvoorbeeld Junger & Polder, 1991; Stevens e.a., 2005). Daarom wordt verwacht dat voor Turkse en Marokkaanse meisjes de kans op delinquent gedrag minder sterk is verhoogd of, voor zover dit herkomstgroepspecifieke beschermende effect van gender sterker is dan het algemene effect van herkomstgroep, zelfs lager is dan die voor meisjes met een Nederlandse achtergrond. Voor meisjes met een Antilliaanse achtergrond geldt dat door afwezigheid van een vaderfiguur binnen het gezin minder direct controle wordt uitgeoefend door mannelijke gezins- en familieleden (Van San e.a., 2007). Als gevolg van hun gemarginaliseerde economische positie zouden Antilliaanse meisjes bovendien een zwak hebben voor 'gevaarlijke mannen', die voor hen en hun toekomstig gezin een potentiële bron van inkomsten vormen (Van San, 2009). De verwachte blootstelling aan antisociale peers, en daarmee de kans op eigen delinquent gedrag, is daarom voor Antilliaanse meisjes juist hoger.

Data en methode

Cohort 1984

Dit onderzoek is gebaseerd op gegevens van alle personen die in 1984 in Nederland geboren zijn en die aan het einde van de follow-up in 2006 niet waren overleden en nog in Nederland woonden. In totaal bestaat het geboortecohort 1984 uit 170.892 personen, van wie 87.529 mannen en 83.363 vrouwen. Op basis van het geboorteland van (een van) de ouders onderscheiden we zes etnische achtergronden: Nederlands, Turks, Marokkaans, Surinaams, Antilliaans en een restcategorie 'overig'.² Deze indeling is, behoudens de door ons gehanteerde 'overige'-categorie waarin de kleinere categorieën door ons zijn samengevoegd, gebaseerd op de indeling zoals gehanteerd door het CBS. Personen met een niet-Nederlandse achtergrond betreffen in dit onderzoek dus per definitie 'tweede generatie'-allochtonen omdat (een van) hun ouders *niet*, maar zij zelf *wel* in Nederland geboren zijn. Wanneer binnen dit onderzoek dus wordt gesproken over bijvoorbeeld 'Marokkaanse' jongeren, dan betreft het jongeren die zelf in Nederland zijn geboren, maar van wie één of beide ouders zijn geboren in Marokko. Tabel 1 geeft een overzicht van de samenstelling van het geboortecohort 1984 naar sekse en herkomstgroep. Omdat we beschikken over gegevens van de totale populatie borelingen uit 1984 en niet slechts van een steekproef, zijn alle gevonden verschillen tussen groepen reële verschillen en kunnen significantietests achterwege blijven.

Landelijk HKS

Om de criminele carrières van het cohort 1984 in kaart te brengen is gebruikgemaakt van gegevens uit het HKS van de Nederlandse politie. Het HKS is operationeel sinds 1986, maar is pas sinds 1996 geschikt voor wetenschappelijk onderzoek. Personen geboren in 1984 bereikten in 1996 de leeftijd van twaalf jaar. In Nederland is dit de minimumleeftijd voor strafrechtelijke verantwoordelijkheid en daarmee de minimumleeftijd van registratie in het HKS. Dit betekent dat het geboortecohort 1984 het eerste cohort is waarvoor betrouwbare HKS-gegevens beschikbaar zijn over de gehele criminele carrière tot de huidige leeftijd. In dit artikel maken we gebruik van HKS-gegevens over de jaren 1996-2006, oftewel de leeftijdsperiode van twaalf tot en met 22 jaar.

In de voorliggende analyses worden zaken betrokken waarbij tegen personen proces-verbaal is opgemaakt op verdenking van betrokkenheid bij een strafbaar feit. Bij het opleggen van taakstraffen in het kader van de in 1995 ingevoerde HALT-regeling wordt geen proces-verbaal opgemaakt. Deze zaken zijn in de analyse niet gebruikt omdat niet alle regionale politiekorpsen HALT-afdoeningen in het HKS hebben geregistreerd. Bekend is dat autochtonen oververtegenwoordigd zijn bij HALT-afdoeningen. In de leeftijdscategorie twaalf tot zeventien worden veel delicten afgedaan via een HALT-project. Hierdoor wordt de startleeftijd van autochtonen iets sterker dan die van allochtonen onderschat (Blom e.a., 2005). Voorts zijn gegevens van bijzondere opsporingsdiensten (o.a. FIOD) niet opgeno-

2 Voor onderzoek naar zich meer recent in Nederland vestigende herkomstgroepen zie: Kromhout & Van San, 2003.

men in het HKS, waardoor bepaalde delicttypen, zoals uitkeringsfraude, milieudelicten en economische delicten, ondervertegenwoordigd zijn in het HKS.³ Het HKS biedt ook informatie omtrent de aard van de ingeschreven strafzaak. In dit artikel gebruiken we de standaardclassificatie misdrijven, zoals gehanteerd door het CBS, en onderscheiden we de volgende delictcategorieën: (1) gewelddadige seksuele delicten, (2) overige seksuele delicten, (3) overige gewelddadige delicten, (4) vermogensdelicten met geweld, (5) overige vermogensdelicten zonder geweld,⁴ (6) vernieling en openbare orde, (7) verkeersmisdrijven, (8) drugsdelicten en (9) overige delicten. Ook wordt bij een deel van de analyses gebruikgemaakt van een indeling in twee delictcategorieën: geweld (1+2+3+4) en overige delicten (5+6+7+8+9).

In de periode 1996-2006 bouwen de 170.892 personen in het cohort in totaal 59.532 antecedenten op in het HKS. In ongeveer 23 procent van de gevallen betreft het een geweldsdelict; een ongeveer even groot percentage betreft vernielingen en openbare-ordedelicten. In 30 procent van de gevallen betreft het een vermogensdelict. Overige delicten (verkeer, drugs, overig) vormen samen de resterende 24 procent.

Juridisch gezien hebben personen die in het HKS staan geregistreerd de status van 'verdachte', men wordt immers pas 'dader' op het moment dat de rechter zich positief heeft uitgesproken over de schuldvraag. Omwille van de leesbaarheid worden de termen 'verdachten', 'daders' en 'plegers' in dit artikel echter als synoniem gebruikt. Dit sluit aan bij eerder onderzoek gebaseerd op HKS-gegevens, waarin bijvoorbeeld gesproken wordt over 'veel-plegers' en niet over 'veel-verdachten'. Bovendien worden zaken waarvoor de verdachte in een later stadium wordt vrijgesproken of waarop ontslag van rechtsvervolging volgt, achteraf uit het HKS verwijderd. Omdat de gegevens pas in 2008 uit het HKS zijn betrokken, terwijl het laatste jaar waarover gerapporteerd wordt 2006 is, is er ruim voldoende tijd verstreken om zowel personen die pas geruime tijd na een misdrijf verdachte zijn geworden (bijvoorbeeld na een lang opsporingsonderzoek) alsnog in het HKS op te nemen, als de HKS-gegevens te schonen door de mensen die naar later blijkt ten onrechte in het HKS als verdachte waren opgenomen, eruit te verwijderen. Deze schoning is echter niet altijd volledig. Het blijft daarom belangrijk zich te realiseren dat HKS-gegevens vooral betrekking hebben op het begin van de strafrechtelijke keten. Geschat wordt overigens dat meer dan 90 procent van de in eerste instantie (dus voor schoning) in het HKS geregistreerde verdachten uiteindelijk een transactie krijgt aangeboden door het OM of schuldig wordt bevonden door een rechter (Blom e.a., 2005).

Analysemethode

Bij onze analyses van de criminele carrières van het geboortecohort 1984 maken we gebruik van het begrippenkader zoals dat door Blumstein en collega's (1986) is uitgewerkt, onderscheiden we diverse criminele carrièredimensies, zoals partici-

3 Gegeven de geringe prevalentie van dergelijke delicten in de hier onderzochte leeftijdperiode worden de resultaten hier naar verwachting nauwelijks door beïnvloed.

4 Door het CBS wordt deze categorie aangeduid als 'overig vermogen'.

patie en delictsfrequentie (λ), en maken we onderscheid tussen eenmalige daders, recidivisten en veelplegers.

Resultaten

Participatie

Het percentage jongeren uit het geboortecohort 1984 dat in aanraking komt met de politie, stijgt met het toenemen van de leeftijd. Op zestienjarige leeftijd heeft 3,6 procent van de jongeren een registratie in het HKS. Op achttienjarige leeftijd is dit percentage gestegen naar 6,9 procent en op twintigjarige leeftijd is dit 10,7 procent. Aan het einde van de follow-up, oftewel op tweeëntwintigjarige leeftijd, heeft 14,2 procent van het totale cohort minimaal één antecedent in het HKS (tabel 1).

De balken in figuur 1a geven de participatiegraad – het percentage personen dat in 2006 minimaal eenmaal geregistreerd staat in het HKS – apart weer voor mannen en vrouwen en voor de verschillende herkomstgroepen. Allereerst valt op dat – zoals verwacht – meer mannen dan vrouwen voor hun tweeëntwintigste minimaal eenmaal in het HKS worden geregistreerd. Dit geldt zowel voor het totale cohort als voor de verschillende herkomstgroepen afzonderlijk. Het percentage Nederlandse mannen dat in het HKS wordt geregistreerd, is 4,5 maal groter dan het percentage vrouwen. Voor jongeren met een Turkse achtergrond is dit 6,5 maal. Voor jongeren met een Surinaamse (2,5 maal), Antilliaanse (2,7 maal) en Marokkaanse (3,3 maal) achtergrond geldt dat een relatief hoog percentage vrouwen in het HKS staat geregistreerd. Ten tweede laat figuur 1a zien dat voor alle herkomstgroepen, en zowel voor mannen als voor vrouwen, geldt dat van personen met een niet-Nederlandse achtergrond een hoger percentage minimaal één antecedent heeft. Vooral het hoge percentage Marokkaanse jongens springt hier in het oog: 54 procent van alle in 1984 in Nederland geboren Marokkaanse mannen heeft op tweeëntwintigjarige leeftijd minimaal één antecedent in het HKS. Voor Surinaamse en Turkse mannen is dit respectievelijk 42,7 en 40,8 procent. Van de Nederlandse mannen wordt 20,3 procent tot en met het tweeëntwintigste levensjaar minimaal eenmaal geregistreerd in het HKS. Van de Nederlandse vrouwen heeft 5,4 procent minimaal één antecedent, terwijl dit voor respectievelijk 17,3 procent van de Surinaamse, 16,6 procent van de Marokkaanse en 14,3 procent van de Antilliaanse vrouwen het geval is.

Figuur 1b geeft de ratio niet-Nederlands/Nederlands voor participatie, oftewel het percentage personen van een bepaalde herkomstgroep gedeeld door het percentage personen van Nederlandse ouders dat op het tweeëntwintigste jaar minimaal één antecedent heeft. Vergeleken met Nederlandse jongens is het aantal personen met minimaal één registratie in het HKS voor Surinamers bijna twee keer zo groot, en voor Marokkaanse jongens ruim 2,5 keer zo groot. In absolute zin worden minder meisjes in het HKS geregistreerd dan jongens, maar met uitzondering van Turkse meisjes geldt voor alle herkomstgroepen dat de oververtegenwoordiging onder meisjes vele malen groter is dan die onder jongens. Het percentage Surinaamse meisjes in het HKS is 3,9 keer zo groot als het percentage

Nederlandse meisjes, het percentage Antilliaanse meisjes 3,2 zo groot. Tegen verwachting is echter ook het percentage Marokkaanse meisjes dat op hun tweeëntwintigste minimaal één antecedent heeft, fors groter (3,7 keer) dan dat van hun Nederlandse leeftijdsgenoten. Van Marokkaanse meisjes wordt, voor zover zij een islamitische achtergrond hebben, in de regel door hun opvoeders verwacht dat zij een ingetogen levensstijl hebben en in beperkte mate deelnemen aan het openbare leven. Het ligt voor de hand dat zij hierdoor minder aan criminogene situaties worden blootgesteld dan Nederlandse meisjes (en zich bijvoorbeeld minder vaak zonder supervisie van volwassenen met mannelijke leeftijdsgenoten buitenshuis begeven). Een geringere betrokkenheid bij misdrijven blijkt echter niet uit de resultaten. Het verwachte patroon wordt wel gevonden voor meisjes met een Turkse achtergrond.

Startleeftijd

De startleeftijd – de leeftijd van eerste registratie in het HKS – verschilt tussen mannen en vrouwen en tussen jongeren van verschillende herkomstgroepen. De gemiddelde leeftijd van eerste registratie in het HKS voor Nederlandse mannen is 18,5 jaar. Met uitzondering van de groep ‘overig’ ligt voor mannen uit de niet-Nederlandse herkomstgroepen de startleeftijd onder de achttien jaar. Marokkaanse mannen starten hun criminele carrière gemiddeld het jongst: voor hen ligt de gemiddelde leeftijd van de eerste HKS-registratie op 17,6 jaar. Vrouwen beginnen hun criminele carrière gemiddeld iets later dan mannen. Voor vrouwen ligt de gemiddelde startleeftijd tussen de 18,4 (Nederlands) en 17,9 (Surinaams).

Delictsfrequentie

Participatie meet per herkomstgroep het percentage personen dat in de periode 12 tot 22 jaar minimaal eenmaal geregistreerd is in het HKS, delictsfrequentie verwijst naar het gemiddeld aantal delicten waarvoor leden van een bepaalde herkomstgroep staan geregistreerd. Wanneer dit aantal berekend wordt over de totale groep (tabel 1, kolom 4), wordt het in hoge mate bepaald door de participatiegraad: in groepen met een lage participatiegraad drukken de vele nullen het groeps-gemiddelde. De in figuur 2 weergegeven gemiddelden zijn daarom enkel berekend over het aantal daders dat in de betreffende periode minimaal eenmaal geregistreerd is in het HKS – de gemiddelde delictsfrequentie van deze personen, ook wel aangeduid met het symbool λ . Figuur 2a laat zien dat hoewel mannen gemiddeld voor meer delicten geregistreerd staan, de sekseverschillen in *delictsfrequentie* minder groot zijn dan die in *participatie*. Wanneer λ wordt vergeleken over de verschillende herkomstgroepen zien we dat Marokkaanse jongens gemiddeld voor meer delicten worden geregistreerd ($\lambda= 4,1$), gevolgd door Antillianen ($\lambda=3,7$) en Surinamers ($\lambda=3,3$). Voor meisjes zijn de verschillen in gemiddelde delictsfrequentie over de verschillende herkomstgroepen minder groot. Gemiddeld genomen worden voor Nederlandse mannen die in aanraking komen met de politie 1,5 keer meer *delicten* geregistreerd dan voor Nederlandse vrouwen met politiecontacten. Voor Turkse en Marokkaanse mannen is dit verschil groter. Dit wordt voor de Turkse groep vooral veroorzaakt door een relatief

lage delictsfrequentie van Turkse meisjes, voor de Marokkaanse groep door de gemiddeld hoge delictsfrequentie van Marokkaanse jongens.

Analoog aan figuur 1b geeft figuur 2b de ratio niet-Nederlands/Nederlands weer voor mannen en vrouwen afzonderlijk, dit keer voor gemiddelde delictsfrequentie. Zowel mannen als vrouwen met een niet-Nederlandse achtergrond staan gemiddeld voor meer delicten geregistreerd dan hun Nederlandse leeftijdsgenoten, maar deze verschillen zijn veel minder uitgesproken dan de verschillen in participatie (vergelijk figuur 1b). Hoewel een groter percentage Surinaamse, Antilliaanse en Marokkaanse meisjes met de politie in aanraking komt, komt de frequentie van dat contact veel meer dan die van jongens uit deze herkomstgroepen overeen met die van hun Nederlandse leeftijdsgenoten.

Figuur 3a en 3b geven de ontwikkeling van de delictsfrequentie per leeftijd voor het totale cohort en per herkomstgroep weer voor respectievelijk mannen en vrouwen. Figuur 3a en b zijn enkel gebaseerd op die personen die minimaal eenmaal voor hun drieëntwintigste in het HKS werden geregistreerd, waardoor verschillen in participatie tussen de verschillende herkomstgroepen buiten beschouwing worden gelaten. In figuur 3a is te zien dat voor Nederlandse mannen de gemiddelde delictsfrequentie oploopt met de leeftijd en stabiliseert vanaf het twintigste jaar op een gemiddeld aantal van 0,4 registraties. Verder zien we dat de curve voor Marokkaanse en Antilliaanse mannen respectievelijk vanaf zestien en zeventien jaar sterk begint af te wijken van de gemiddelde curve voor Nederlandse mannen: de gemiddelde delictsfrequentie voor deze twee herkomstgroepen is vanaf die leeftijd hoger dan voor Nederlandse mannen. Voor vrouwen is het beeld minder duidelijk, maar zien we ook dat voor Marokkaanse vrouwen vooral in de periode na het zeventiende jaar gemiddeld meer delicten geregistreerd worden in het HKS dan voor Nederlandse vrouwen.

Aard van de geregistreeerde delicten

Tot en met het tweeëntwintigste jaar bestaat de gemiddelde criminele carrière van mannen voor het overgrote deel uit vermogens- en geweldsdelicten, vernieling en verkeersdelicten (figuur 4a). Van de Turkse mannen die in het HKS worden geregistreerd, bestaat de criminele carrière in vergelijking met de overige herkomstgroepen voor een groot deel uit geweldsdelicten. Nederlandse mannen worden vooral geregistreerd voor vernieling/openbare orde en verkeersdelicten en de criminele carrière van Marokkaanse mannen bestaat voornamelijk uit vermogensdelicten. De criminele carrière van in het HKS geregistreeerde vrouwen bestaat voornamelijk uit vermogens- en geweldsdelicten (figuur 4b). Marokkaanse meisjes worden vooral geregistreerd voor vermogensdelicten en relatief weinig voor geweld. Verder valt op dat hoewel het voor alle herkomstgroepen een klein aandeel in de totale criminele carrière van vrouwen betreft, het aandeel vermogensdelicten met geweld voor Surinaamse en Antilliaanse meisjes meer dan drie keer zo hoog is als voor Nederlandse meisjes.

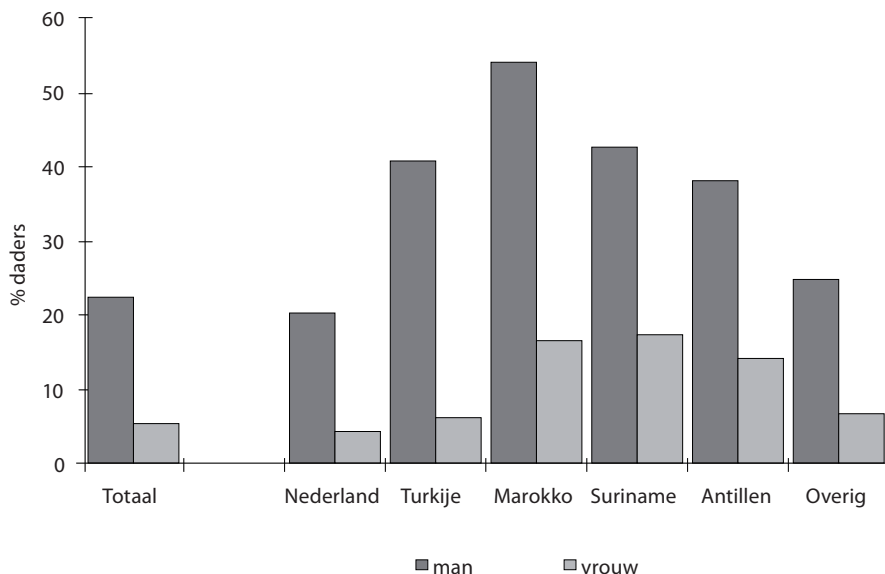
Tabel 1: Participatie, delictsfrequentie en delictsscheefheid in het cohort 1984 in de leeftijd 12-22 jaar naar sekse en herkomstgroep

	# daders	% daders	# delicten	gem. # delicten	λ	cohort α	daders α
TOTALE COHORT	24225	14,18	59532	0,35	2,46	0,92	0,44
Mannen	19751	22,57	51787	0,59	2,62	0,88	0,45
Autochtoon	15071	20,33	36757	0,50	2,44	0,89	0,44
Allochtoon	4680	34,97	15030	1,12	3,21	0,82	0,47
Vrouwen	4474	5,37	7745	0,09	1,73	0,96	0,34
Autochtoon	3172	4,49	5287	0,07	1,67	0,97	0,33
Allochtoon	1302	10,24	2458	0,19	1,89	0,93	0,36
Mannen	19751	22,57	51787	0,59	2,62	0,88	0,45
Nederland	15071	20,33	36757	0,50	2,44	0,89	0,44
Turkije	851	40,76	2590	1,24	3,04	0,77	0,44
1 ouder	40	41,67	138	1,44	3,45	0,78	0,47
2 ouders	811	40,71	2452	1,23	3,02	0,77	0,44
Marokko	978	54,09	4016	2,22	4,11	0,72	0,48
1 ouder	47	35,88	135	1,03	2,87	0,81	0,48
2 ouders	931	55,52	3881	2,31	4,17	0,71	0,48
Suriname	998	42,67	3261	1,39	3,27	0,77	0,47
1 ouder	181	39,69	578	1,27	3,19	0,79	0,46
2 ouders	817	43,39	2683	1,42	3,28	0,77	0,47
Antillen	199	38,20	737	1,41	3,70	0,81	0,50
1 ouder	95	29,87	316	0,99	3,33	0,86	0,53
2 ouders	104	51,23	421	2,07	4,05	0,72	0,46

Tabel 1: (Vervolg)

	# daders	% daders	# delicten	gem. # delicten	λ	cohort α	daders α
TOTALE COHORT	24225	14,18	59532	0,35	2,46	0,92	0,44
Overig	1654	24,95	4426	0,67	2,68	0,87	0,46
1 ouder	1239	24,58	3297	0,65	2,66	0,87	0,46
2 ouders	415	26,13	1129	0,71	2,72	0,86	0,46
Vrouwen	4474	5,37	7745	0,09	1,73	0,96	0,34
Nederland	3172	4,49	5287	0,07	1,67	0,97	0,33
Turkije	125	6,32	211	0,11	1,69	0,96	0,31
1 ouder	24	22,02	50	0,46	2,08	0,86	0,37
2 ouders	101	5,40	161	0,09	1,59	0,96	0,29
Marokko	310	16,61	639	0,34	2,06	0,89	0,36
1 ouder	11	10,00	28	0,25	2,55	0,94	0,36
2 ouders	299	17,03	611	0,35	2,04	0,89	0,36
Suriname	372	17,34	724	0,34	1,95	0,89	0,37
1 ouder	82	16,57	146	0,29	1,78	0,89	0,34
2 ouders	290	17,58	578	0,35	1,99	0,89	0,37
Antillen	73	14,29	152	0,30	2,08	0,91	0,38
1 ouder	34	10,59	67	0,21	1,97	0,93	0,38
2 ouders	39	20,53	85	0,45	2,18	0,87	0,37
Overig	422	6,80	732	0,12	1,73	0,96	0,34
1 ouder	299	6,32	516	0,11	1,73	0,96	0,34
2 ouders	123	8,33	216	0,15	1,76	0,95	0,34

Figuur 1a: Participatie in de leeftijd 12-22 jaar naar geslacht en herkomstgroep

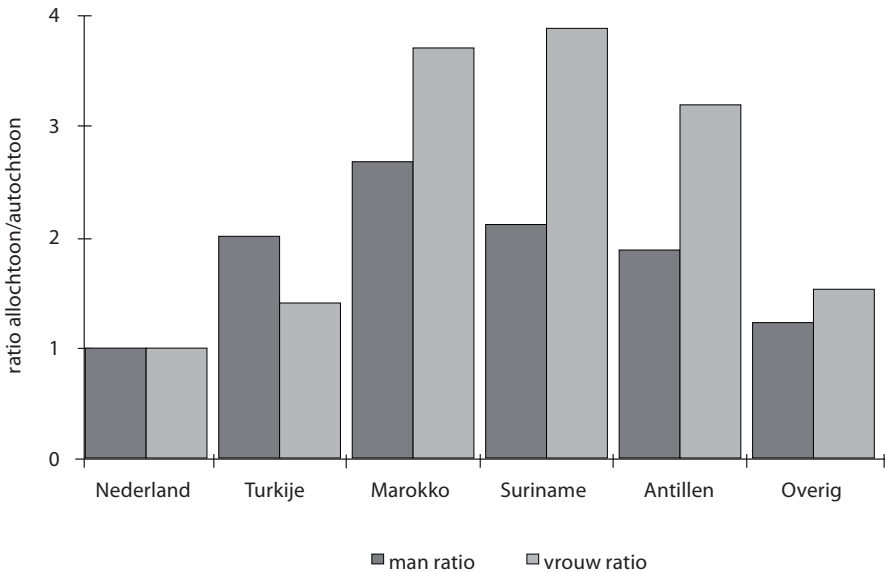

Scheefheid in de delictsverdeling

Een bekend criminologisch gegeven is dat een kleine groep daders verantwoordelijk is voor een disproportioneel groot deel van de criminaliteit. Om na te gaan hoe groot de invloed van deze ‘veelplegers’ is op het groepsgemiddelde, en om deze invloed te kunnen vergelijken tussen verschillende groepen, introduceerden Fox en Tracy (1988) de maat α .⁵ Deze maat geeft aan in hoeverre de geobserveerde delictsverdeling afwijkt van een gelijke verdeling waarin iedere dader evenveel delicten pleegt. Hoe dichter α de waarde 1 benadert, hoe schever de delictsverdeling en hoe groter de invloed van veelplegers op het groepsgemiddelde. Wanneer α wordt berekend over de totale groep, wordt α beïnvloed door de participatiegraad in de betreffende groep: een hogere participatiegraad leidt tot een lagere α . Daarom geeft tabel 1 α 's voor mannen en vrouwen en voor verschillende herkomstgroepen, berekend zowel over de hele (sub)groep (tabel 1, kolom 6) als over enkel de actieve daders in die betreffende groep (tabel 1, kolom 7). Tabel 1 laat zien dat α voor mannen lager uitvalt dan voor vrouwen. Dit wordt veroorzaakt door het in vergelijking met vrouwen grotere percentage mannen dat minimaal eenmaal in het HKS is geregistreerd. α over de actieve daders echter, valt voor mannen juist hoger uit dan voor vrouwen, wat erop duidt dat de delictsverdeling onder mannen schever is dan onder vrouwen. Veelplegers hebben met andere woorden een sterkere invloed op het gemiddeld aantal delicten van mannen dan op dat van vrouwen.

5 $\alpha = 2 \sum Pn_k \left(\frac{Po_k}{2 + cPo_{k+1}} \right) - 1$, waar Pn_k de fractie van het cohort is met exact k registraties, Po_k de fractie van het totaal aantal registraties op conto van personen met exact k registraties en $cPo_{(k+1)}$ de fractie van het totaal aantal registraties dat op conto van personen met meer dan k registraties komt.

Figuur 1b: *Ratio allochtoon/autochtoon participatie in de leeftijd 12-22 jaar naar geslacht en herkomstgroep*

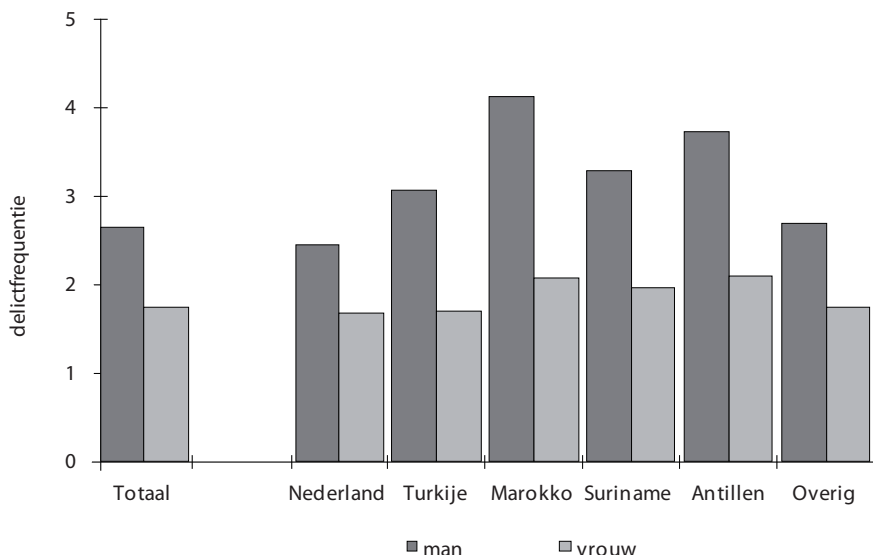

Wanneer we α 's vergelijken tussen de verschillende herkomstgroepen, dan blijkt dat veelplegers vooral een sterke invloed hebben op de gemiddelde delictsfrequentie van Antilliaanse en Marokkaanse mannen. Een relatief klein deel van de Antilliaanse en Marokkaanse daders is dus verantwoordelijk voor een relatief groot deel van de voor Antillianen en Marokkanen in dit cohort geregistreerde criminaliteit. Voor vrouwen uit de verschillende herkomstgroepen zijn α 's lager dan die van mannen en wijken ook minder van elkaar af. Vrouwelijke veelplegers beïnvloeden het gemiddeld aantal delicten dus minder sterk dan mannelijke veelplegers.

Veelplegers

Wanneer is een persoon een veelpleger? Definities van veelplegerschap verschillen al naar gelang de aard van de beschikbare gegevens en de populatie die wordt onderzocht (zie hiervoor ook het themanummer van het *Tijdschrift voor Criminologie* over dit onderwerp in 2003), maar het is gangbaar binnen de leeftijdsgroep van ons onderzoek te spreken van 'veelpleger' wanneer een persoon meer dan vier of vijf antecedenten heeft (Wolfgang e.a., 1972). Een andere mogelijkheid is het veelplegerscriterium te baseren op de geobserveerde recidivekansen. In dat geval wordt gesproken van 'veelpleger' vanaf het moment dat de kans op recidive na delict X niet meer verschilt van de kans op recidive na delict X+t (Piquero e.a., 2007). Tabel 2 geeft aan, uitgesplitst naar geslacht, herkomstgroep en het aantal eerdere registraties, wat de kans op een nieuwe registratie is. De kans op een eerste registratie is gelijk aan de participatiegraad uit tabel 1: 14 procent voor het totale cohort. De tweede kolom laat zien dat wanneer personen eenmaal een

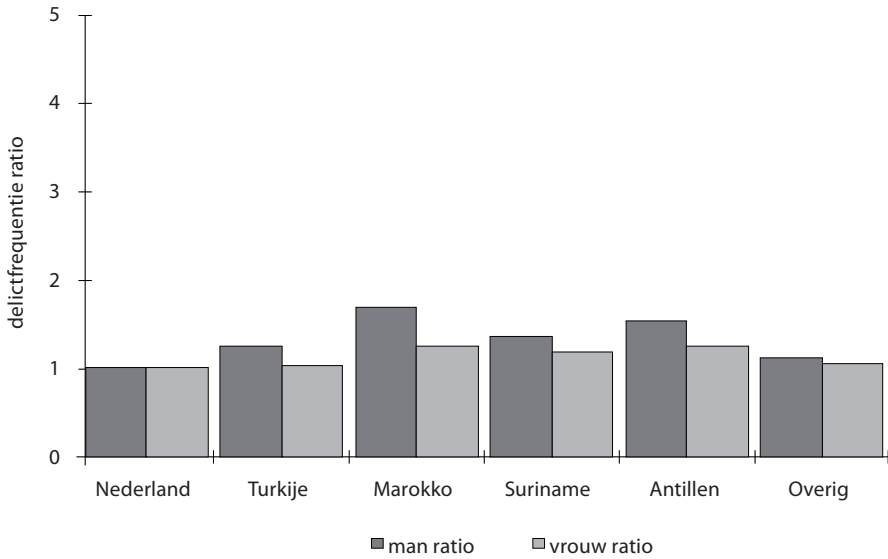
Figuur 2a: *Delictsfrequentie in de leeftijd 12-22 jaar naar geslacht en herkomstgroep*

HKS-registratie hebben, de kans op een tweede registratie 46 procent is. Na de vijfde registratie stabiliseert de recidivekans zich rond de 75 procent.

Wanneer we de verschillende herkomstgroepen vergelijken, dan zien we dat vooral bij Marokkaanse jongens de kans op recidive in vergelijking met de andere groepen hoog is: 67 procent van de Marokkaanse jongens die voor het eerst met de politie in aanraking kwam recidiveert. Ook voor Marokkaanse meisjes geldt dat de initiële recidivekansen (48 procent) hoger zijn dan die voor meisjes uit andere herkomstgroepen, maar na het derde delict is de kans op recidive voor Marokkaanse meisjes gelijk aan die voor Nederlandse meisjes. Hoewel vooral voor Marokkaanse en Surinaamse mannen de recidivekans na elk volgend delict hoger blijft dan die voor Nederlandse mannen, geldt voor alle herkomstgroepen dat de recidivekans na ongeveer vijf delicten niet verder stijgt. In het vervolg van dit artikel spreken wij daarom van ‘veelpleger’ wanneer een persoon vijf of meer registraties als verdachte in het HKS heeft.

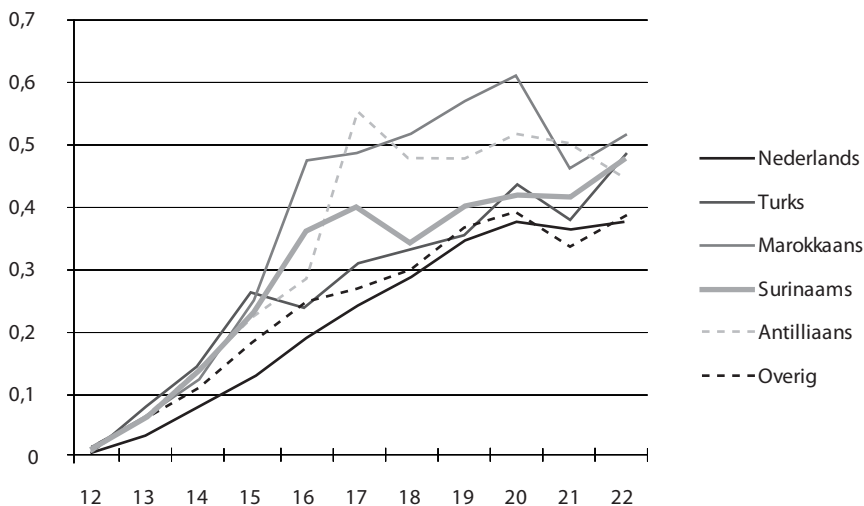
Figuur 2b: Ratio allochtoon/autochtoon delictsfrequentie in de leeftijd 12-22 jaar naar geslacht en herkomstgroep

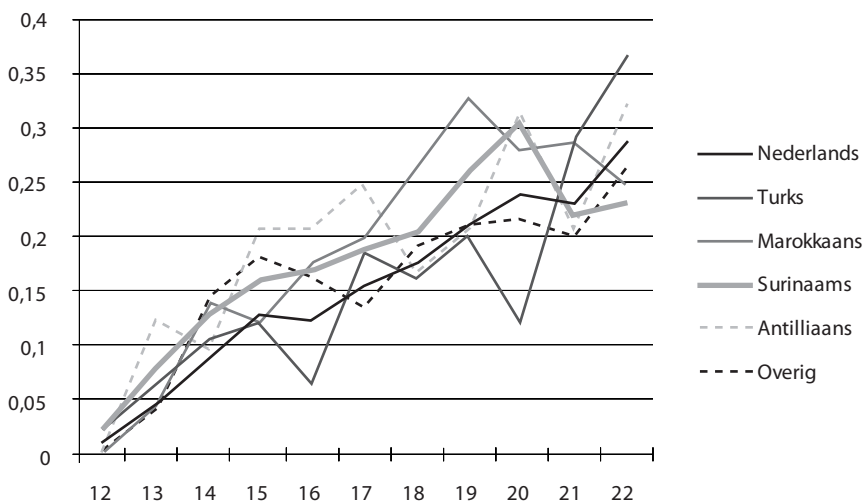
Tabel 2: Recidivekansen in de periode 12-22 jaar naar geslacht en herkomstgroep

	1ste	2de	3de	4de	5de	6de	7de	8ste	9de	10de	gem. 5-10
TOTALE COHORT	0,14	0,46	0,60	0,66	0,71	0,74	0,76	0,76	0,76	0,75	0,75
Mannen	0,23	0,49	0,62	0,68	0,72	0,75	0,77	0,77	0,76	0,76	0,76
Nederland	0,20	0,47	0,60	0,65	0,70	0,74	0,76	0,76	0,75	0,75	0,74
Turkije	0,41	0,61	0,68	0,68	0,71	0,76	0,72	0,78	0,79	0,71	0,74
Marokko	0,54	0,67	0,74	0,80	0,81	0,81	0,82	0,78	0,80	0,79	0,80
Suriname	0,43	0,61	0,66	0,72	0,73	0,76	0,86	0,75	0,84	0,79	0,79
Antillen	0,38	0,61	0,67	0,82	0,75	0,88	0,80	0,86	0,73	0,73	0,79
Overig	0,25	0,49	0,62	0,71	0,74	0,76	0,78	0,80	0,74	0,75	0,76
Vrouwen	0,05	0,33	0,48	0,52	0,65	0,66	0,64	0,65	0,69	0,63	0,65
Nederland	0,04	0,30	0,49	0,49	0,66	0,66	0,62	0,69	0,72	0,65	0,67
Turkije	0,06	0,35	0,48	0,52	0,64	0,14					
Marokko	0,17	0,48	0,53	0,49	0,59	0,74	0,65	0,64	0,43	0,67	0,62
Suriname	0,17	0,42	0,44	0,59	0,73	0,72	0,67	0,71	0,80	0,63	0,71
Antillen	0,14	0,44	0,50	0,88	0,57	0,75	0,50				
Overig	0,07	0,33	0,46	0,64	0,59	0,67	0,75	0,50	0,67	0,50	0,61

Figuur 3a: Gemiddeld aantal registraties per leeftijd naar herkomstsgroep (mannen)

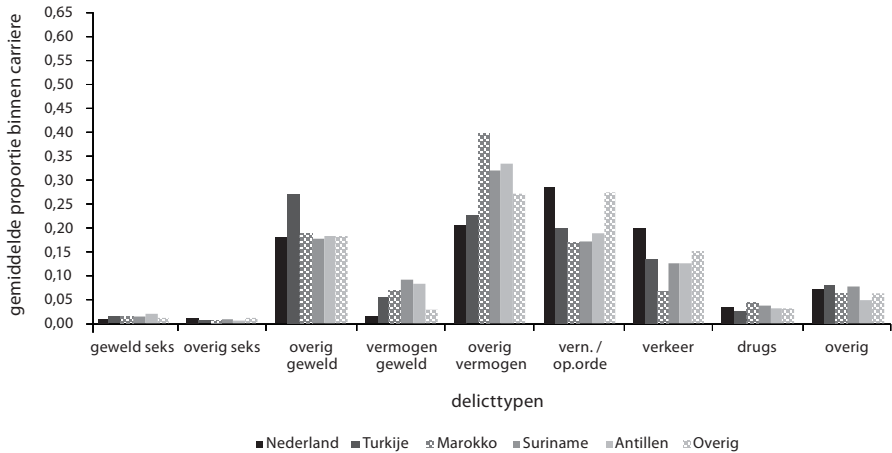

Figuur 3b: Gemiddeld aantal registraties per leeftijd naar herkomstsgroep (vrouwen)

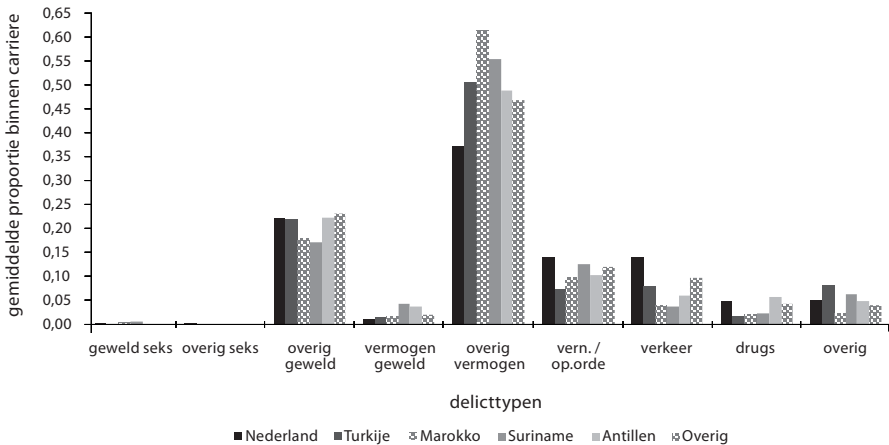

In tabel 3 wordt onderscheid gemaakt tussen eenmalige plegers (één registratie), recidivisten (twee tot vier registraties) en veelplegers (vijf of meer registraties). Hoewel de categorie 'veelplegers' niet volledig identiek is aan Moffitts categorie persistente delinquenten (over de persistentie van het delinquente gedrag kan immers strikt genomen pas op latere leeftijd uitspraak worden gedaan), mag worden verwacht dat beide groepen wel veel overeenkomsten vertonen. Volgens Moffitts twee-padenmodel is persistente delinquentie meer dan tijdelijke delinquentie

Figuur 4a: *Proportie per delicttype in gemiddelde criminele carrière in de leeftijd 12-22 jaar naar herkomstgroep (mannen)*

Figuur 4b: *Proportie per delicttype in gemiddelde criminele carrière in de leeftijd 12-22 jaar naar herkomstgroep (vrouwen)*

tie een mannenzaak, starten persistent delinquenten hun criminele carrière op jongere leeftijd en maken persistent delinquenten zich vaker schuldig aan gewelddadig gedrag. Tabel 3 bevat gegevens waarmee kan worden nagegaan in hoeverre deze kenmerken van toepassing zijn op de veelplegers in het 1984-cohort.

Berekend over de totale lengte van de follow-up vormen mannelijke veelplegers 3,4 procent van het totaal aantal mannen in het cohort en 14,9 procent van het totaal aantal verdachte mannen (met minimaal één HKS-registratie). Mannelijke veelplegers zijn verantwoordelijk voor 46 procent van alle tegen mannen opge maakte registraties. Voor vrouwen vormen veelplegers respectievelijk 0,3 procent van het totale cohort en 5,4 procent van het totaal aantal verdachte vrouwen.

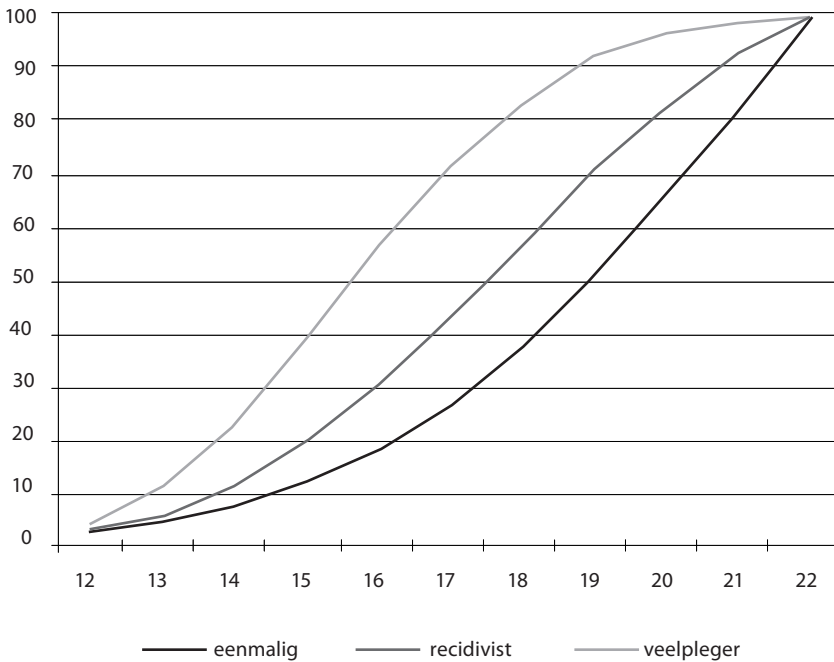
Ruim een vijfde van het totaal aantal tegen vrouwen opgemaakte registraties komt op conto van vrouwelijke veelplegers.

Veelplegers startten hun criminele carrière gemiddeld op jongere leeftijd. Figuur 5 geeft per dadercategorie het cumulatieve percentage personen weer dat reeds minimaal één registratie heeft in het HKS. Figuur 5 laat zien dat op veertienjarige leeftijd 5,5 procent van de eenmalige plegers in het HKS staat geregistreerd. Voor recidivisten en veelplegers bedraagt dit percentage respectievelijk 9,5 en 21,1 procent.

Het percentage veelplegers dat minimaal eenmaal geregistreerd staat voor een geweldsdelict, is zowel voor mannen (74 procent) als voor vrouwen (70 procent) groter dan het percentage gewelddadige recidivisten of eenmalige plegers (respectievelijk: 43 en 45 procent en 19 en 22 procent). Zowel mannelijke als vrouwelijke gewelddadige veelplegers staan gemiddeld voor 2,7 geweldsdelicten geregistreerd. Van de Marokkaanse mannen in het 1984-cohort die in het HKS geregistreerd staan, kan bijna een derde worden aangemerkt als veelpleger. Verder is het gemiddeld aantal delicten onder Marokkaanse en Antilliaanse veelplegers hoger dan dat van veelplegende mannen uit de overige herkomstgroepen.⁶ Het percentage mannen dat voor een geweldsdelict staat geregistreerd – en dit geldt niet alleen voor de veelplegers, maar ook voor de eenmalige plegers en recidivisten – is het hoogst voor mannen met Turkse of Antilliaanse ouders. Antilliaanse veelplegende mannen die voor een geweldsdelict staan geregistreerd, worden gemiddeld ook het vaakst (3,1 keer) voor een geweldsdelict geregistreerd. Vooral onder geregistreerde Antilliaanse meisjes vinden we een hoog percentage veelplegers; het percentage veelplegers onder Antilliaanse vrouwelijke verdachten is tweemaal zo groot als onder Nederlandse vrouwen. Antilliaanse, Surinaamse en Marokkaanse veelpleegsters beginnen hun criminele carrière gemiddeld ook het vroegst: tussen de 15 en 15,6 jaar. Meisjes zijn, ongeacht het aantal antecedenten of de herkomstgroep, minder gewelddadig dan jongens. Tabel 3 overziend is geen duidelijke trend waarneembaar in de proportie geweldsregistraties gedurende de verschillende fases van de criminele carrière: er lijkt derhalve voor zowel recidivisten als veelplegers geen sprake van escalatie in de ernst van de gepleegde delicten.

6 Dit in tegenstelling tot Kampijon & Weijers (2009), die rapporteren dat binnen de door hen onderzochte groep jeugdige veelplegers in Utrecht het gemiddeld aantal delicten van Marokkaanse veelplegers lager is dan dat onder Nederlandse veelplegers.

Figuur 5: *Percentage personen voor het eerst geregistreerd in het HKS tussen 12-22 jaar (cumulatief) per dadercategorie*

Conclusie

In dit onderzoek is gekeken naar de politiecontacten van één volledig geboortecohort, mensen die in 1984 in Nederland geboren zijn en die dus dit jaar 26 worden. Longitudinale gegevens van een volledig cohort hebben als voordeel dat statistische inferentie geen probleem vormt (steekproef = populatie) en dat mogelijke verschillen tussen cohorten (die de uitkomsten kunnen beïnvloeden bij een cross-sectionele of gemengde steekproefopzet) geen rol kunnen spelen.

Ons onderzoek laat zien dat tot en met het tweeëntwintigste levensjaar ruim 14 procent van de jongeren geboren in 1984 minimaal eenmaal in aanraking is gekomen met de politie. Voor Nederlandse mannen geboren in 1984 geldt dat 20 procent een registratie heeft in het HKS. Alle hier onderscheiden niet-Nederlandse herkomstgroepen zijn oververtegenwoordigd in het HKS. Onder Marokkaanse mannen is die oververtegenwoordiging het sterkst; van hen komt tussen de twaalf en 22 jaar 54 procent ten minste eenmaal in aanraking met de politie. Van de Nederlandse vrouwen komt 4 procent voor in het HKS. Onder vrouwen is de oververtegenwoordiging het grootst voor Surinaamse (17 procent) en Marokkaanse vrouwen (16 procent). Mannen starten hun criminele carrière eerder en hebben een hogere delictsfrequentie dan vrouwen. Allochtonen starten eerder en worden vaker geregistreerd dan autochtonen. Marokkaanse delinquenten mannen

Tabel 3: Criminele carrière kenmerken over de leeftijd 12-22 jaar naar geslacht, herkomstgroep en dadertype

	Totaal			Nederland		
	een- malige pleger	recidi- vist	veel- pleger	een- malige pleger	recidi- vist	veel- pleger
mannen						
# daders	10023	6791	2937	8061	5082	1928
% cohort	11,45	7,76	3,36	10,87	6,85	2,60
% offenders	50,75	34,38	14,87	53,49	33,72	12,79
# delicten	10023	17861	23903	8061	13299	15397
% delicten	19,35	34,49	46,16	21,93	36,18	41,89
startleeftijd	19,19	17,98	16,29	19,24	18,08	16,47
duur	0,00	1,90	4,48	0,00	1,84	4,31
delictsfrequentie	1,00	2,63	8,14	1,00	2,62	7,99
% geweldsmisdrijven	0,19	0,43	0,74	0,18	0,40	0,70
delictfrequentie geweldsmisdrijven	1,00	1,44	2,68	1,00	1,44	2,56
proportie geweld	0,19	0,23	0,25	0,18	0,22	0,23
1e delict	0,19	0,24	0,26	0,18	0,23	0,26
2e-4e delict		0,23	0,25		0,21	0,23
5e + delict			0,25			0,23
vrouwen						
# daders	2992	1239	243	2209	811	152
% cohort	3,59	1,49	0,29	3,13	1,15	0,22
% offenders	66,88	27,69	5,43	69,64	25,57	4,79
# delicten	2992	3084	1669	2209	2017	1061
% delicten	38,63	39,82	21,55	41,78	38,15	20,07
startleeftijd	18,63	17,81	16,43	18,69	17,87	16,75
duur	0,00	1,54	4,08	0,00	1,52	3,87
delictsfrequentie	1,00	2,49	6,87	1,00	2,49	6,98
% geweldsmisdrijven	0,22	0,45	0,70	0,22	0,46	0,71
delictfrequentie geweldsmisdrijven	1,00	1,50	2,71	1,00	1,50	2,63
proportie geweld	0,22	0,26	0,28	0,22	0,27	0,27
1e delict	0,22	0,34	0,37	0,22	0,38	0,41
2e-4e delict		0,25	0,31		0,25	0,30
5e + delict			0,25			0,25

Turkije			Marokko			Suriname		
een- malige pleger	reci- divist	veel- pleger	een- malige pleger	reci- divist	veel- pleger	een- malige pleger	reci- divist	veel- pleger
334	349	168	321	341	316	389	399	210
16,00	16,71	8,05	17,75	18,86	17,48	16,63	17,06	8,98
39,25	41,01	19,74	32,82	34,87	32,31	38,98	39,98	21,04
334	948	1308	321	924	2771	389	1070	1802
12,90	36,60	50,50	7,99	23,01	69,00	11,93	32,81	55,26
18,84	17,72	15,76	19,06	17,67	16,05	18,88	17,64	15,77
0,00	2,23	5,02	0,00	2,10	4,69	0,00	2,10	5,13
1,00	2,72	7,79	1,00	2,71	8,77	1,00	2,68	8,58
0,31	0,65	0,88	0,27	0,50	0,81	0,24	0,55	0,84
1,00	1,49	2,92	1,00	1,47	2,86	1,00	1,39	3,08
0,31	0,36	0,33	0,27	0,27	0,27	0,24	0,29	0,31
0,31	0,27	0,27	0,27	0,28	0,25	0,24	0,29	0,26
	0,38	0,34		0,26	0,27		0,29	0,37
		0,34			0,26			0,28
81	37	7	162	125	23	216	127	29
4,09	1,87	0,35	8,68	6,70	1,23	10,07	5,92	1,35
64,80	29,60	5,60	52,26	40,32	7,42	58,06	34,14	7,80
81	92	38	162	322	155	216	304	204
38,39	43,60	18,01	25,35	50,39	24,26	29,83	41,99	28,18
18,44	17,51	18,29	18,38	18,20	15,61	18,59	17,48	15,38
0,00	1,95	2,86	0,00	1,34	5,22	0,00	1,60	4,79
1,00	2,49	5,43	1,00	2,58	6,74	1,00	2,39	7,03
0,20	0,51	0,57	0,17	0,38	0,70	0,19	0,41	0,69
1,00	1,74	1,75	1,00	1,62	3,00	1,00	1,27	2,70
0,20	0,33	0,17	0,17	0,23	0,29	0,19	0,23	0,30
0,20	0,33	0,25	0,17	0,25	0,43	0,19	0,24	0,23
	0,36	0,19		0,22	0,31		0,24	0,34
		0,08			0,22			0,26

Tabel 3: (vervolg)

	Antillen			overige		
	een- malige pleger	recidi- vist	veel- pleger	een- malige pleger	recidi- vist	veel- pleger
mannen						
# daders	77	72	50	841	548	265
% cohort	14,78	13,82	9,60	12,69	8,27	4,00
% offenders	38,69	36,18	25,13	50,85	33,13	16,02
# delicten	77	193	467	841	1427	2158
% delicten	10,45	26,19	63,36	19,00	32,24	48,76
startleeftijd	19,30	17,93	15,74	18,98	17,64	16,12
duur	0,00	2,01	4,92	0,00	2,04	4,44
delictsfrequentie	1,00	2,68	9,34	1,00	2,60	8,14
% geweldsmisdrijven	0,25	0,56	0,92	0,18	0,45	0,78
delictfrequentie geweldsmisdrijven	1,00	1,48	3,09	1,00	1,46	2,59
proportie geweld	0,25	0,30	0,30	0,18	0,25	0,25
1e delict	0,25	0,25	0,15	0,18	0,23	0,33
2e-4e delict		0,33	0,25		0,24	0,26
5e + delict			0,31			0,26
vrouwen						
# daders	41	24	8	283	115	24
% cohort	8,02	4,70	1,57	4,56	1,85	0,39
% offenders	56,16	32,88	10,96	67,06	27,25	5,69
# delicten	41	62	49	283	287	162
% delicten	26,97	40,79	32,24	38,66	39,21	22,13
startleeftijd	18,90	18,00	15,00	18,40	17,40	16,42
duur	0,00	1,29	5,25	0,00	1,73	3,46
delictsfrequentie	1,00	2,58	6,13	1,00	2,50	6,75
% geweldsmisdrijven	0,22	0,50	0,63	0,23	0,44	0,75
delictfrequentie geweldsmisdrijven	1,00	1,83	2,80	1,00	1,49	3,11
proportie geweld	0,22	0,31	0,27	0,23	0,26	0,33
1e delict	0,22	0,27	0,00	0,23	0,33	0,42
2e-4e delict		0,33	0,24		0,22	0,41
5e + delict			0,35			0,29

worden gemiddeld het jongst (17,6 jaar) en het vaakst (4,1 keer) geregistreerd. Bij de vrouwen worden Surinaamse meisjes gemiddeld het jongst (17,9 jaar) en Antilliaanse meisjes gemiddeld het vaakst (2,1 keer) in het HKS geregistreerd. Tegen verwachting komen ook veel Marokkaanse meisjes meerdere keren met de politie in aanraking. Op basis van het onderzoek van Jennissen (2009) mag echter wel worden verwacht dat de gevonden oververtegenwoordiging van Marokkaanse meisjes zich beperkt tot de hier onderzochte leeftijdsperiode. Zowel voor Marokkaanse jongens als voor Marokkaanse meisjes geldt dat hun registraties in het HKS voornamelijk vermogensdelicten betreffen. Mogelijk zijn hierbij naar de aard van het vermogensdelict nog nadere relevante uitsplitsingen wenselijk. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat Marokkaanse meisjes hoofdzakelijk van winkeldiefstal en Marokkaanse jongens van woninginbraak verdacht worden.

Een disproportioneel deel van de voor het 1984-cohort geregistreerde criminaliteit komt op conto van een kleine groep veelplegers. Deze groep veelplegers vertoont sommige, maar niet alle door Moffitt aan de groep persistent delinquenten toegeschreven kenmerken. Conform de verwachting op basis van Moffitts tweepadmodel starten veelplegers hun criminele carrière eerder dan eenmalige plegers of recidivisten. Tegelijkertijd ligt de gemiddelde startleeftijd voor de groep veelplegers in dit onderzoek rond het vijftiende jaar, wat niet lijkt te stroken met het idee dat persistent delinquenten al op zeer jonge leeftijd delinquent gedrag vertonen (zie ook: Kampijon & Weijers, 2009). Meer veelplegers dan eenmalige plegers of recidivisten zijn ten minste eenmaal geregistreerd voor een geweldsdelict. Tegelijkertijd blijkt de gemiddelde criminele carrière van veelplegers niet gewelddadiger dan die van de overige daders, terwijl dit op basis van Moffitts model wel mocht worden verwacht.

Zoals op basis van Moffitts tweepadmodel werd verwacht, is veelplegen nog meer dan tijdelijke delinquentie een mannenaangelegenheid: het percentage mannen met een HKS-registratie is ruim vier keer zo groot als het percentage vrouwen; voor veelplegers is dat elf keer. Bij de mannen zijn vooral Marokkaanse mannen oververtegenwoordigd in de groep veelplegers: een op de drie Marokkaanse daders kan voor het tweeëntwintigste jaar worden getypeerd als veelpleger. Bij de meisjes hebben Surinaamse en vooral Antilliaanse meisjes in vergelijking met Nederlandse meisjes een grotere kans om nog voor het drieëntwintigste levensjaar de status van veelpleger te bereiken. De verwachting echter dat Turkse en Marokkaanse meisjes het in vergelijking met hun mannelijke groepsgenoten beter zouden doen, wordt alleen voor Turkse meisjes bevestigd. Marokkaanse meisjes komen, anders dan verwacht, juist relatief vaak, en zelfs vaak herhaaldelijk, met politie in aanraking. Verder bleken in lijn met Moffitts hypothesen over etniciteit en de aard van de vertoonde delinquentie, delinquente allochtonen gewelddadiger dan autochtone daders. Dit geldt zowel voor incidentele daders als voor recidivisten en veelplegers.

Geslacht noch etnische achtergrond vormt echter op zichzelf een verklaring. Sekseverschillen in criminaliteit onder adolescenten bijvoorbeeld, worden mogelijk veroorzaakt door verschillen in neurobiopsychologische kenmerken, opvoeding en socialisatie, aard en ontvankelijkheid voor *peer*-invloeden of verschillen in routineactiviteiten en gelegenheidsstructuren, en naar alle waarschijnlijkheid een

combinatie van al deze factoren. Verklaringen voor verschillen tussen etnische groepen zijn zo mogelijk nog veelzijdiger en complexer. Omdat we zien dat alle jongeren uit alle onderscheiden niet-Nederlandse etnische groepen relatief ongunstig afsteken tegen Nederlandse jongeren, ligt het voor de hand om oorzaken te zoeken in gemeenschappelijke kenmerken van deze groepen. Culturele en religieuze kenmerken lijken dan niet meteen voor de hand te liggen, al zijn ze ook niet uit te sluiten. Zo zijn er veel Marokkaanse en Turkse jongeren die islamitische waarden, normen en gebruiken onderschrijven (die sterk gedifferentieerd zijn naar sekse), terwijl Surinaamse en Antilliaanse jongeren uit een Caribische cultuur afkomstig zijn. Cultuur en religie lopen tussen de verschillende herkomstgroepen enorm uiteen, maar toch hebben al deze groepen een hogere participatiegraad in (geregistreerde) criminaliteit dan Nederlandse jongeren.

Moffitts twee-padenmodel wijst, waar het gaat om etnische verschillen in crimineel gedrag, op het belang van drie kenmerken die de hier onderzochte groepen gemeenschappelijk hebben. Het eerste kenmerk dat alle niet-Nederlandse etnische groepen gemeen hebben, is een ten opzichte van hun Nederlandse leeftijdsgenoten gemiddeld lagere sociaaleconomische positie, en de daaruit voortvloeiende achterstand in ontplooiingsmogelijkheden. Een economische achterstandspositie vormt een risicofactor voor het persistent antisociale ontwikkelingspad (Piquero e.a., 2005). In achterstandswijken zouden hierdoor meer antisociale rolmodellen beschikbaar zijn, waardoor ook de kans op tijdelijk delinquent gedrag voor niet-problematische jongeren toeneemt. Voor jongeren uit lagere sociale milieus is het bovendien moeilijker de gewenste mijlpalen van volwassenheid te bereiken, waardoor voor hen de periode van 'tijdelijk' delictgedrag langer kan duren (Moffitt, 1994). Hoe langer deze delinquente periode, hoe groter de kans dat deze jongeren zich in hun toekomstige ontwikkeling geremd zien door de gevolgen van hun eerdere misstappen. Uit eerder cross-sectioneel onderzoek blijkt echter dat hoewel de verschillen veel kleiner worden, Nederlanders met een met allochtonen vergelijkbare lagere sociale positie toch minder vaak in het HKS worden geregistreerd dan de verschillende allochtone groepen (Blom e.a., 2005; Jennissen, 2009). Een lage sociaaleconomische positie is wellicht dus een belangrijke voorwaarde, maar niet een afdoende verklaring.

Een tweede voor alle herkomstgroepen gemeenschappelijk kenmerk is hun niet-Nederlandse achtergrond. De onwil of onmacht te integreren in de Nederlandse maatschappij is vaak genoemd als oorzaak voor de oververtegenwoordiging van allochtonen in de criminaliteitscijfers. Toch blijkt er weinig samenhang tussen de mate waarin een bepaalde bevolkingsgroep is geïntegreerd in de Nederlandse maatschappij en de mate van oververtegenwoordiging in de geregistreerde criminaliteit. Recent onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat Marokkaanse jongens in preventieve hechtenis (en ook hun ouders) meer op Nederland georiënteerd zijn dan hun Marokkaanse leeftijdsgenoten (Stevens e.a., 2009). Wellicht is het zo dat een sterke oriëntatie op Nederland allochtone jongeren eerder bewust maakt van hun achtergestelde positie of hen vaker blootstelt aan discriminatie. Aannemelijker is echter dat discriminatie een indirect effect sorteert en, net als sociaaleconomische achterstand, het voor jongeren van niet-Nederlandse afkomst moeilijker maakt volwassen rollen en privileges op een conventionele manier te verwerven.

Een groter ervaren discrepantie tussen de eigen wens tot volwassenheid en de reële mogelijkheden verhoogt de kans op tijdelijk crimineel gedrag en draagt er eveneens toe bij dat dit 'tijdelijke' gedrag langer aanhoudt.

Tot slot noemt Moffitt (1994) sociale controle als belangrijk element in de etiologie van delinquent gedrag. Ook Bovenkerk (2009) hamert op het belang van controle, zowel op het niveau van het gezin als op het niveau van de gemeenschap. Ouderlijke kennis en controle van de tijdsbesteding van hun kinderen is een belangrijke beschermende factor waar het gaat om de omgang met delinquente leeftijdsgenoten. Op gezinsniveau wordt ter verklaring van de criminele oververtegenwoordiging van Antillianen vaak gewezen op het grote aantal eenoudergezinnen binnen deze bevolkingsgroep (Korf e.a., 2001). Niet alleen beïnvloedt het ontbreken van een vader binnen het gezin het niveau van supervisie op de kinderen negatief, ook door de andere invulling van de vaderrol binnen deze herkomstgroepen heeft het krijgen van kinderen voor Antilliaanse mannen vermoedelijk een minder sterk dempende invloed op het criminele gedrag tijdens de volwassenheid. Dit laatste zou vooral de oververtegenwoordiging op latere leeftijd van Antilliaanse mannen in de politiestatistieken verklaren (Jennissen, 2009). Van Marokkaanse gezinnen is bekend dat meisjes doorgaans strenger gecontroleerd worden dan jongens, zeker wanneer de puberteit is bereikt (Stevens e.a., 2005). Desondanks vinden we ook voor Marokkaanse meisjes een ruime oververtegenwoordiging in het HKS. Op gemeenschapsniveau zijn gemeenschappen die gekarakteriseerd worden door extensieve sociale netwerken, beter in staat de controle en supervisie op jongeren te faciliteren (Piquero e.a., 2005, 208). Een goede sociale infrastructuur kan bovendien een vangnet vormen als binnen het gezin problemen ontstaan die moeilijk zelfstandig kunnen worden opgelost. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de Turkse gemeenschap, zou een hechte Marokkaanse gemeenschap in Nederland ontbreken (Fennema e.a., 2000). Ook wordt binnen de Turkse gemeenschap kleine criminaliteit eerder dan bij Marokkanen ervaren als 'gezichtsverlies', wat belangrijke verschillen in delinquent gedrag tussen deze herkomstgroepen wellicht mede zou kunnen verklaren (Korf e.a., 2001).

Uiteindelijk echter, schiet de hier geanalyseerde data tekort om deze theoretische noties te kunnen toetsen. Verbanden tussen etniciteit en risicofactoren op individueel, wijk- en samenlevingsniveau zijn complex (Peeples & Loeber, 1994; Piquero e.a., 2005). Nader onderzoek naar etniciteit en criminaliteit op rijkere data is dan ook gewenst.

Belangrijke kanttekening bij het huidige onderzoek is dat gebruik is gemaakt van door de politie geregistreerde gegevens. Een ongelijke behandeling van politie en justitie zou direct kunnen bijdragen aan een oververtegenwoordiging van allochtonen in de politieke en justitiële statistieken. In het voornoemde onderzoek van Stevens e.a. (2005) bijvoorbeeld bleken Marokkaanse jongens preventief gehecht voor minder ernstige delicten dan hun Nederlandse lotgenoten. Rovers (1999) geeft een overzicht van eerder Nederlands onderzoek naar ongelijke behandeling van allochtonen door de politie en vindt hiervoor nauwelijks aanwijzingen. Veel van dit onderzoek dateert echter van meer dan twintig jaar geleden en bij de generaliseerbaarheid van de toen behaalde onderzoeksresultaten kunnen, mede gezien recente wijzigingen in de publieke opinie en het politieke klimaat, vraagte-

kens worden gezet. Ook selectiviteit binnen het politieoptreden kan hebben bijgedragen aan de voor veelplegers en jongeren van niet-Nederlandse herkomst verhoogde kans op registratie in het HKS. Veelplegers staan de laatste jaren hoog op de politieke agenda en de hieruit voortvloeiende 'persoonsgerichte aanpak' van recidiverende jongeren door de politie kan de hier gevonden recidivekansen hebben beïnvloed. Prioritering van bepaalde (achterstands)wijken die de afgelopen jaren te kampen hadden met overlastgevende groepen jongeren, verklaart wellicht deels de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongeren in het HKS in het algemeen en de onverwacht hoge registratiegraad van meisjes uit deze herkomstgroep in het bijzonder. Daar staat tegenover dat verschillen in zelfgerapporteerd delictgedrag tussen autochtonen en allochtonen groter zijn dan de verschillen in zelfgerapporteerde politiecontacten (Wittebrood, 2003). Tot slot, voor zover politieke agendering en veranderend beleid van invloed zijn op dan wel het criminele gedrag van bepaalde herkomstgroepen (De Jong, 2007), dan wel de registratie van dit gedrag door de politie, beperken deze resultaten zich tot het geboortecohort 1984 en zijn zij niet zonder meer te generaliseren naar jongere cohorten.

Bij onderzoek naar de relatie tussen criminaliteit en etniciteit bestaat het gevaar dat de suggestie gewekt wordt dat etniciteit of cultuur op zichzelf een verklarende factor vormt – waarom immers wordt wel de samenhang met etniciteit, maar niet het verband tussen schoenmaat en criminaliteit onderzocht. Etniciteit (en ook gender) is echter niet meer dan een sociale categorie die op zijn best een verwijzing kan vormen naar de achterliggende oorzaken. Onderzoek naar het vóórkomen van crimineel gedrag onder etnische groepen vormt daarom niet meer dan een eerste stap in het onderzoek naar (verschillen in het voorkomen van) die achterliggende oorzaken (Loeber & Farrington, 2004). De oproep in dit tijdschrift van Berghuis (1991) dat de toegenomen mogelijkheden om criminaliteit onder verschillende herkomstgroepen te onderzoeken criminologen verplicht tot het doen van gedegen onderzoek: enerzijds om het trekken van 'snelle conclusies' op basis van 'snel onderzoek' te voorkomen, anderzijds om gevestigde opvattingen die niet of onvoldoende op feiten zijn gebaseerd, tegen een empirisch licht te houden, is negentien jaar na dato nog even actueel.

Literatuur

- Berghuis, A.C. (1991). Redactioneel. *Tijdschrift voor Criminologie*, 33(2), 83.
- Blom, M., Oudhof, J., Bijl, R.V. & Bakker, B.F.M. (red.) (2005). *Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken*. Den Haag: WODC.
- Blumstein, A., Cohen, J., Roth, J.A. & Visher, C.A. (1986). *Criminal careers and career criminals volume 1*. Washington, DC: National Academy Press.
- Boom, J. de, Van San, M. & Weltevrede, A.M., m.m.v. Hermus, P.W. (2008). *Antilliaanse Rotterdammers 2008*. Rotterdam: Risbo.
- Bovenkerk, F. (2009). *Etniciteit, criminaliteit en het strafrecht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

- Brion, F. (2003). Een Nederlandse eigenaardigheid. Onderzoek naar criminaliteit van allochtonen. In: E. Kleemans, P. van der Laan & P. Ponsaers (red.), *Een Vlaamse spiegel: Tijdschrift voor Criminologie*, 45, 66-76..
- Driessen, F., Volker, B., Kamp, H. op den, Roest, A. & Moolenaar, R. (2002). *Zeg me wie je vrienden zijn. Allochtone jongeren en criminaliteit*. Zeist: Kerckebosch.
- Fennema, M., Tillie, J., Heelsum, A. van, Berger, M. & Wolff, R. (2000). *Sociaal kapitaal en politieke participatie van etnische minderheden*. Amsterdam: IMES.
- Fox, J. & Tracy, P. (1988). A measure of skewness in offense distributions. *Journal of Quantitative Criminology*, 4, 259-273.
- Hawkins, D.F., Laub, J.H. & Lauritsen, J.L. (1998). Race, ethnicity, and serious offending. In: R. Loeber & D.P. Farrington (eds.), *Serious and violent juvenile offenders. Risk factors and successful interventions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Jennissen, R. (2009). *Criminaliteit, leeftijd en etniciteit. Over de afwijkende leeftijdsspecifieke criminaliteitscijfers van Antillianen en Marokkanen*. Den Haag: WODC.
- Jennissen, R.P.W. & Blom, M. (2007). *Allochtone en autochtone verdachten van verschillende delicttypen nader bekeken*. Den Haag: WODC.
- Jong, J.D.A. de (2007). *Kapot moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgegedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Junger, M. (1989). Discrepancies between police and self-report data for Dutch racial minorities. *British Journal of Criminology*, 29(3), 273-284.
- Junger, M. & Polder, W. (1991). *Achtergronden van delinquent gedrag onder jongens uit etnische minderheden II*. Den Haag: WODC.
- Kampijon, M. & Weijers, I. (2009). *Jeugdige veelplegers Utrecht. Tussenrapportage/factsheet*.
- Korf, D.J., Bookelman, G.W. & Haan, T. de (2001). Diversiteit in criminaliteit. *Tijdschrift voor Criminologie*, 3, 230-259.
- Kromhout, M. & Van San, M. (2003). *Schimmige werelden. Nieuwe etnische groepen en jeugd-criminaliteit*. Den Haag: WODC.
- Leuw, Ed. (1997). *Criminaliteit en etnische minderheden. Een criminologische analyse*. Den Haag: WODC.
- Loeber, R. & Farrington, D.P. (2004). Verschillende oorzaken van delinquentie tussen etnische en nationale groepen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 46(4), 330-346.
- Loef, C.J. & Holla, P.J.H.M. (1989). Straatroof in Amsterdam. *Justitiële verkenningen*, 15(8), 92-110.
- Maas-de Waal, C.J. (1991). Wetenschappelijk onderzoek naar criminaliteit van allochtonen. Een taboe doorbroken? *Tijdschrift voor Criminologie*, 33(2), 87-100.
- Moffitt, T.E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior. A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674-701.
- Moffitt, T.E. (1994). Natural histories of delinquency. In: G. Elmar e.a. (eds.), *Cross-national longitudinal research on human development and criminal behaviour*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 3-61.
- Peeples, F. & Loeber, R. (1994). Do individual factors and neighborhood context explain ethnic differences in juvenile delinquency? *Journal of Quantitative Criminology*, 10, 141-158.
- Piquero, A., Farrington, D. & Blumstein, A. (2007). *Key issues in criminal career research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Piquero, A., Moffitt, T. & Lawton, B. (2005). Race and crime. The contribution of individual, familial, and neighborhood-level risk factors to life-course-persistent offending. In: D.F. Hawkins & T. Kempf-Leonard (eds.), *Our children, their children. Race, crime, and the juvenile justice system*. Chicago: University of Chicago Press, 202-244.

- Rovers, B. (1999). *Klassenjustitie. Een overzicht van onderzoek naar selectiviteit in de Nederlandse strafrechtssystemen*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Stevens, G., Veen, V. & Vollebergh, W. (2009). *Marokkaanse jeugdgedelinquenten een klasse apart? Onderzoek naar jongens in preventieve hechtenis met een Marokkaanse en Nederlandse achtergrond*. Utrecht: Nicis Institute.
- Stevens, G., Vollebergh, W., Pels, T. & Crijnen, A. (2005). Patronen van acculturatie en probleemgedrag bij Marokkaanse jongeren in Nederland. *Nederlands Tijdschrift voor Psychologie*, 60, 163-173.
- Tilburg, W. van & Grapendaal, M. (2000). *Allochtone verdachten in 1998. Een beschrijving van de verdachtenpopulatie uit 1998 naar herkomst op basis van het HKS*. Zoetermeer: Dienst Nationale Recherche.
- Van San, M. (2009). *De aantrekkingskracht van 'gevaarlijke' mannen*. Universiteit Utrecht, 28 september 2009.
- Van San, M., Boom, A. de & Wijk, A. van (2007). *Verslaafd aan een flitsende levensstijl. Criminaliteit van Antilliaanse Rotterdamers*. Rotterdam: RISBO.
- Wanders, J. (2009). Aboutaleb: cijfers over recidive kloppen niet. *de Volkskrant*, 6 juni 2009.
- Werdmolder, H. (1989). Een taboe doorbroken. Marokkaanse jongeren en criminaliteit. *Intermediair*, 25(12), 17-23.
- Wijk, A. van & Blokland, A. (2008). Zedendelinquentie en etniciteit. Een exploratief onderzoek op basis van politiegegevens. *Mens en Maatschappij*, 83(2), 109-127.
- Wittebrood, K. (2003). Preventieve en strafrechtelijke interventies ter voorkoming van jeugdcriminaliteit. In: E. Zeijl e.a. (red.), *Rapportage jeugd 2002*. Den Haag: SCP.
- Wolfgang, M., Figlio, R. & Sellin, T. (1972). *Delinquency in a birth cohort*. Chicago: University of Chicago Press.